

Operasyon ‘Cihat’

İslam topraklarında kirli bir savaş ve taktik yürüten İngilizlere karşı kitlesel bir ayaklanmanın gerekliliğine inanan bu sözlerin sahibi Alman Kaiseri II. Wilhelm’den başkası değildi.

SEBAHATTİN ÇELEBİ, FRANKFURT

90’lı yıllarda Amerikalı tarihçi Donald M. McKale Alman Kaiseri II. Wilhelim’in Ortadoğu’da izlediği politikayı tek cümle ile özetleyecekti:

“Cihat, made in Germany”.

“Türkiye ve Hindistan’daki elçilerimiz ve ajanlarımız, bütün Muhammed dünyasında nefret dolu, yalancı ve vicdansız bu millete *(İngilizlere)* ***karşı ayaklanmayı ateşlemeli. Böylelikle biz kan kaybedecek olursak, en azından İngilizler Hindistan’ı kaybetmeli…”***

İslam topraklarında kirli bir savaş ve taktik yürüten İngilizlere karşı kitlesel bir ayaklanmanın gerekliliğine inanan bu sözlerin sahibi Alman Kaiseri II. Wilhelm’den başkası değildi.

Alman Kaiseri’nin bu önemli tespitlerine çok büyük katkılar sağlayacak biri vardı ve İslam topraklarında İngilizleri durduracak sihirli formülü Berlin’in kulağına üflemişti… ***“İslam’ı cihatlaştırma fikrinin babası”*** idi o ve ***“İngilizlerle içinde bulunduğumuz bu zorlu mücadelede, İslam bizim en önemli silahlarımızın biri olacak.”*** diyordu.

1914’te 136 sayfalık Berlin’e gönderilen strateji belgesinin altındaki imzanın sahibi bankacı bir babanın oğlu olduğu halde, kendisini Ortadoğu’ya atan, Max Baron von Oppenheim’dan başkası değildi. O da tıpkı Arabistanlı Lawrence gibi mükemmel bir şekilde Arapça’ya hakimdi ve o bölge insanının kıyafetlerini giyiyor, halkın arasına karışıyordu. Varlıklı ve seçkin bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelen bu genç adam, ***“tatil gezisi”*** için İstanbul’a geldiğinde tarihler 1883’ün kışını gösteriyordu ve Oppenheim henüz 28 yaşındaydı. Tamamen kendi girişimleriyle ileriki yıllarda Mısır, Suriye, Mezopatamya ve yine Türkiye ve Pers Körfezi’ne seyahatler düzenledi. Daha sonra Suriye sınırları içindeki Tell Halaf’da yapacağı arkeolojik kazılarla dünya çapında üne kavuşan bir arkeolog olacaktı Oppenheim.

Oppenheim, doğuya merakını anlatırken, ***“İslami Orient’te bir araştırmacı gezgin olarak bulunmak, sürekli güçlenen ve beni asla terketmeyen bir düşünceydi”*** diyecekti daha sonra.

1896’da Kahire’nin köhne sokaklarına bakan İbni Tulun Camisinin muhteşem mimarisinden şehre bakan ve dört dili iyi derecede konuşan bu adam, ***“rüya bir hayat”***a kavuşmakla kalmayacak, aynı zamanda ***“Bütün İslam dünyasının gözlemcisi”*** bir Alman olacaktı.

Birinci Dünya Savaşı’nda cephe gerisinde aktif rol oynayan bu Alman diplomat, ilerleyen yıllarda dahice bir planla dünyanın birçok yerindeki Müslümanları merkezi gücün etrafında toplamak için bir proje geliştirecekti. Plan, İslam’ın temel disiplinleri içinde önemli bir yere sahip olan ve bugün de dünyanın birçok yerindeki müslümanlar için oldukça kuvvetli bir argümanı seçmekteydi…

Cihat’ı!

Aynı zamanda Oryantalist ve Arkeolog olan Max Baron von Oppenheim’in amacı, Müslümanları Ortadoğu’daki dönemin hakim gücü İngiltere ve Fransa’ya karşı kışkırtmak ve Alman otoritesine zemin hazırlamaktı. Londra, bir İslami isyan vasıtasıyla Hindistan’daki hâkimiyetini kaybederse, ***“3. derecede güce”*** düşecekti. İstanbul’da müslümanlar arasında büyük bir nüfuza sahip biri yaşıyordu ve Alman Kaiseri’nin bir hareketiyle bir İslami isyanı çıkartabilecek güce sahipti. Bu isyan için gerekli olan yollar ve malzemeleri bulması istenen kişiydi Baron. Öyle ki, bazı İslamolog ve Türkologlar Max von Oppenheim için niteliğine uygun bir sıfat bulacaktı: ***“Deutscher Abu Jihad / Alman Ebu Cihad’ı.”***

“Kutsal savaşın, cihadın babası” olmak dışında, ***“Antiemparyalizmin Kahramanı”*** deniliyordu ona. Baron, Bağdat merkezli 12. Yüzyıl başlarında kurulan Abdulkadir Geylani hazretlerinin Sufi yolunun temsilcileriyle de yakınlaşma imkanı bulmuştu. Abdulkadir Geylani’nin tarikatı, Çin’den, Hindistan, Pakistan, Türkiye, Balkanlar, Kuzey, Doğu ve Batı Afrika’ya kadar ulaşmış bir gönül hareketiydi ve onun 1893’teki lideri Akdeniz’den İran Körfezi’ne kadar seyahatinde kendisine, göğüs kabartan ve güven duyulduğu izlenimi veren bir tanımlamada bulunmuştu: ***“Şam’ın en iyi dostlarından”*** diye nitelenecekti Baron.

Almanya’nın Ortadoğu politikası

Alman araştırmacılar Alexander Will ve Stefan M. Kreutzer’in keşifleri, Berlin’in Ortadoğu’da 2 yöntem kullandığını ortaya koyuyordu. Birincisi, Almanya’nın düşmanı ülkelerin kolonilerinde anti-emparyalist ayaklanmaları tetiklemekti. Ki; Almanya, bu birinci yolu Ortadoğu topraklarında cömertçe kullandı. Bölgenin önemli ülkelerine yeteri sayıda ajan gönderildi. Ancak birinci yöntem Osmanlı İmparatorluğu sınırlarında çok da pozitif sonuçlar veremedi. İngilizler, Fransızlar ve diğer aktörler, Osmanlı’yı parçalayarak, kalanları paylaşma peşindeydi.

Biraz da konjunktur gereği, Osmanlı ile daha farklı ve ticarete ve dostluğa dayalı ikinci bir yöntem devreye sokulacaktı. Alman tarafı Osmanlı’nın askeri gücünü çok iyi biliyordu. Alman Genelkurmay Başkanı Hellmuth Johannes Ludwig von Moltke, Mart 1914’te ülkesinin İngiliz ve Fransız sömürge güçlerine karşı desteklediği Osmanlı’nın durumunu şöyle özetleyecekti: ***“Türkiye, askeri olarak bir sıfır!”***

Sıfır konumunda gördükleri Osmanlı ordusunu modernize etmek için, Türk subayları Alman askeri okullarında eğitime alınacaktı. Osmanlı ordusunu reorganize etme görevini üstlenen Colmar von der Goltz yani bizdeki tanınmış adıyla Goltz Paşa, Alman silah ihracatçısı firmaları Krupp, Loewe ve Mauser gibi firmalar aracılığıyla ordunun modernize edilmesi için bastırıyordu. Birazcık rüşvetle, Osmanlı ordusunun silahlandırılmasını etkilemek mümkündü. Bunun için Mareşal’in rüşvet olarak gerekirse dağıtabilmesi için 30 bin Reichs marklık bir bütçe bile oluşturuldu. Hatta silah tüccarı Ludwig Loewe, ona satıştan pay teklif ettiğinde, ***“Bir Preuss subayı bahşiş almaz”*** diyecek kadar dik durmuştu. Bağdat’ta Tifo’dan ölen ve bugün İstanbul Tarabya’daki Alman elçiliğinin bahçesinde gömülü olan Goltz Paşa, Osmanlı ordusu içindeki Almanya karşıtı Genç Türklere karşı, Almanya taraftarı unsurları destekledi.

2 Ağustos 1914’te yapılan anlaşma ile gizli bir müttefikliğin imzaları atıldı. Anlaşmanın 4. maddesi ilginçti. Bayram değildi, seyran değildi ama Almanya garip denebilecek bir taahhütte bulunuyordu:

“Almanya, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde her hangi bir tehdit halinde, gerekli hallerde silahlı savunmayı taahhüt eder.”

Aradaki ilişkiyi sıcak tutmak ve gerekli anlaşmaları yapabilmek için işin temelleri çok önceden atılmıştı aslında.

Ekim 1898’de Alman Kaiseri II. Wilhelm, imparatorluğun merkezine ve kutsal topraklara bir gezi düzenleyecekti. Ev sahibi Sultan II. Abdulhamit’ti ve bu uzun yolculukta yanında eşi Auguste Viktoria bulunuyordu. Osmanlı hastaydı ve yeni arkadaşlar, partnerler arayışındaydı. Alman tarafından gelecek

Almanların cihat planları niçin tutmadı?

Sadece belli bir miktar Müslüman Osmanlı halifesinin cihad çağrısını tanıdı. İnanmayanların safında inanmayanlara karşı savaşa girilmesine birçok Müslüman anlam veremedi.

Avrupalı cihatçılar, yerli halkla gerçek anlamda bir etkileşimde bulunamadılar.

Eksik olan şey, işin merkezinde karizmatik bir islami yönetici figürü yoktu ve finansal ve materyallerin yanısıra organize yeteneği yeterli değildi.

Almanya ve Türkiye arasındaki ilişkiler, karşılıklı güvensizlik ve korku ile şekillenmişti.

Osmanlı hakimiyet emelleri üzerine yapılan Alman cihad planları, İngilizlerin uzun soluklu politikaları ile güçlenemedi. İngiliz sömürge kuvvetleri, gerek Osmanlı gerekse Alman askeri gücü ile kıyaslanamayacak kadar güçlüydü.